

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Γ΄.

Ότε έστι περί του εν θεοτέρω άνθρωπε
βουλόμετο ή περί παιδείας και αρετών και
των αρετών ορίων. (Πλάτ. Θεάγος).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1884

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ.

Περὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν

WIE LERNT MAN EINE SPRACHE?

NEBST EINEM ANHANGE:

KARL WITTE

VON

L. GRAF VON PFEIL.

Δὲν μέμφομαι, ὅτι διδάσκονται τὰς ἀρχαίας γλώσσας, ἀλλ' ὅτι δὲν διδάσκονται αὐτάς.

ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐξεδόθη πραγματεία τις ὑπὸ τοῦ κόμητος Pfeil, ἣτις πολλὴν παρήγαγεν ἐντύπωσιν ἐν Γερμανίᾳ καὶ πολὺς περὶ αὐτῆς λόγος ἐγένετο διὰ τὰς ἐμπεριεχομένας ἐν αὐτῇ περὶ τῆς σπουδῆς τῶν γλωσσῶν ἀληθείας.

Ὁ κύριος Pfeil γνωστός ἄλλως διὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ παιδαγωγικὰς πραγματείας, διὰ τῆς νέας αὐτοῦ συγγραφῆς ζητεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ μέθοδος, δι' ἣς νῦν διδάσκονται οἱ παῖδες τὰς γλώσσας εἶνε ἐσφαλμένη, ὑποδεικνύων συνάμα πῶς ἐν βραχεὶ καὶ λίαν τελεσφόρως γλώσσά τις δύναται νὰ διδαχθῇ.

Γλώσσά τις κατὰ τὸν κ. Pfeil ἐκμανθάνεται, ὅταν τις σκέπτηται ἐν ταύτῃ· τοῦτο γίνεταί, ὅταν φθόγγοι τινὲς ἀκουόμενοι ἢ ἀναγινωσκόμενοι συνδέονται πρὸς ὠρισμένας τινὰς παραστάσεις. Διὰ τῆς ἐπαναλήψεως ἐκτυποῦνται τοιαῦται παραστάσεις καὶ οἱ πρὸς αὐτάς σχετιζόμενοι φθόγγοι ἐν τῇ μνήμῃ οὕτως, ὥστε ἀμοιβαίως προκαλοῦνται. Ὁ γράφων ὁ ὁμιλῶν ἢ ἀναγινώσκων ξένην γλώσσαν σκέπτεται ἐν ταύτῃ, ὡς ὁ κωφάλαλος ἐν τοῖς σημείοις, ὁ μουσικὸς ἐν τοῖς ἤχοις, ὁ γλύπτης ἐν τοῖς σχήμασι καὶ χρώμασιν. Ἐπίσης ὁ παῖς, πρὸς ὃν ἡ Γαλλίς δεικνύουσα αὐτῷ ἵππον λέγει cheval, οὐδαμῶς σκέπτεται ὅτι τὸ ζῶον ἐλληνιστὶ λέγεται ἵππος.

(TOM. 6.)

h

ἵππος. Ἐν τούτῳ δὲ ἔγκειται, ὅτι ὁ παῖς σχετικῶς ἐκμανθάνει ταχέως τὴν μητρικὴν τοῦ γλῶσσαν, καὶ ταχέως μέχρι τινός βαθμοῦ μανθάνει νὰ ἐννοῇ καὶ νὰ ὁμιλῇ ξένην τινὰ γλῶσσαν, εἰάν ἔχη παιδαγωγὸν ξένην.

Ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, εὐκόλως διαγιγνώσκεται ἂν ὁ παῖς ταυτόχρονως μανθάνει δύο ἢ τρεῖς γλώσσας· διότι τότε παρατηρεῖται σύγχυσις τοῦ πνεύματος, ὅπερ ἀπασχολεῖται περὶ πολλά.

Ὁ κ. Pfeil θεωρεῖ τὴν ταυτόχρονον ἐκμάθησιν δύο ἢ τριῶν γλωσσῶν ὀλεθρίαν ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν παιδῶν, διότι ἡ ἐντεῦθεν προερχομένη τοῦ πνεύματος βλάβη ἐκδηλοῦται εἴτα εἰς πάσας τὰς βιωτικὰς αὐτοῦ σχέσεις.

Ἡ γλῶσσα δὲν εἶνε ἐν συνειδήσει τοῦ πνεύματος ἐνέργεια ἐνός ἢ πλειόνων, ἀλλὰ προήλθεν ἐκ τοῦ ἐμφύτου ὀλοκλήρου λαοῦ. Οὐχὶ διὰ τῆς συνειδησίας τοῦ νοῦς ἐνεργείας ἐγένετο ἡ γλῶσσα, ἀλλὰ διὰ τῆς γλώσσης πρῶτον ἐπήλθεν ἡ ἐν συνειδήσει νόησις.

Ἐν πάσαις ταῖς σχέσεσι τοῦ βίου καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ἐν τῇ τέχνῃ πρέπει νὰ λαμβάνωμεν τὴν φύσιν ὡς τὴν διδάσκαλον ἡμῶν. — Καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ λοιπὸν τὰ ἀποτελέσματα ἔσονται τόσον μείζονα, ὅσον ἀκριβέστερον προσπαθῶμεν νὰ μιμηθῶμεν τὴν φύσιν.

Ἀφηγούμενος δὲ ὁ συγγραφεὺς πῶς οἱ παῖδες μανθάνουσι τὴν μητρικὴν τῶν γλῶσσαν καὶ πῶς διὰ μόνης τῆς ἀκοῆς ἐννοοῦσι ξένην γλῶσσαν καὶ ὁμιλοῦσι, καὶ ὅτι ἡ τῶν παιδαγωγῶν ἐν ταῖς οἰκίαις πρόσληψις ἐντεῦθεν ἔχει τὴν ἀρχὴν ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἀδεξία ἀπομίμησις τῆς φύσεως κρείττονα ἐπάγει ἀποτελέσματα ἢ τὰ σχολεῖα, προτρέπει τὴν φύσιν νὰ λαμβάνῃ ὁ διδάσκαλος ὡς ὁδηγόν, καὶ κατὰ κανόνα ἀνά μίαν μόνον γλῶσσαν καὶ οὐχὶ δύο πρέπει ὁ παῖς νὰ διδάσκηται.

Ὁ θέλων λοιπὸν νὰ ἐκμάθῃ γλῶσσάν τινα πρέπει νὰ σκέπτηται ἐν ταύτῃ, ὡς ἐρρέθη. Ἄρα καὶ ἐκείνη ἡ μέθοδος τῆς διδασκαλίας εἶνε ἀρίστη, ἥτις παρέχει ἀφορμὴν εἰς τὸν μαθητὴν νὰ σκέπτηται ἐν τῇ ξένῃ γλώσσῃ.

Ἡ γραμματικὴ μέθοδος οὐδαμῶς δύναται νὰ κατορθώσῃ τοῦτο.

Ἦθεν καὶ πολλοὶ μεγάλοι φιλόλογοι ὡς ὁ Ἐρασμος, ὁ Σκαλίγηρος, ὁ φιλόσοφος Λειβνίτιος ἀπέρριπτον τὴν γραμματικὴν. Ἡ διὰ κανόνων διδασκαλία εἶνε παράλογος. Ἡ γραμματικὴ ὡς πρώτη βάσις λαμβανομένη εἶνε τροχοπέδη τῶν σπουδαστῶν, βάσανος τοῦ νεανικοῦ πνεύματος, λυμεῶν τῆς εὐφυΐας. Τοῦτο αὐτὸ ἀποφαίνεται καὶ ὁ Meierotto εἰς τῶν ἐξοχωτάτων διδασκάλων τῶν νεωτέρων χρόνων, ὡς καὶ ὁ Γέσνερος καὶ Φόσιος, οἵτινες λέγουσιν ὅτι ἡ ἀσκησις τῆς γλώσσης πρέπει νὰ προηγηθῆται τῆς γραμματικῆς. Τοῦτο αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Ράτιχ εἰς τῶν περιφήμων ἀναμορφωτῶν τῆς διδασκαλίας. Οὐχὶ διὰ τῆς γραμματικῆς, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀναγινώσκειν συγγραφεὰ πρέπει νὰ ἀρχηται ἡ διδασκαλία. Ἡ ὕλη πρέπει νὰ προηγηθῆται τῆς μορφῆς. Καὶ ὁ Λόκιος ἀπαιτεῖ ὥστε ἡ μετάφρασις νὰ γίνηται πρὸ τῆς γραμματικῆς ἥτις δέον νὰ ἀρχηται τότε, ὅταν ὁ μαθητὴς ἐννοῇ κατὰ τι τὴν γλῶσσαν, ἐξ ἧς ἡ γραμματικὴ προήλθεν. Ὁ Θέλων λέγει ὁ Λόκιος, νὰ μὴ ὁμιλῆται ἀρχαίαις γλώσσαις, ἀλλὰ μόνον νὰ τὰς ἐννοῇ, δὲν ἔχει ἀνάγκη τῆς γραμματικῆς σπουδῆς.

Ἡ μέθοδος τοῦ διδάσκειν τὸν παῖδα πρῶτον τὴν γραμματικὴν καὶ βασανίζειν τοῦτον διὰ κανόνων καὶ τύπων ἄγει εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ μαθητὴς οὐδένα συγγραφεὰ κλασικὸν δύναται νὰ ἀναγνώσῃ ἀπταιστως καὶ νὰ ἐννοήσῃ. Τεμάχια συγγραφέων καὶ χρηστομάθειαι πρέπει νὰ ἀποσκορακισθῶσιν ἀπὸ τῶν σχολείων.

Διὰ τῆς θεωρίας καὶ τῶν κανόνων μαθάνουσιν οἱ παῖδες ἐπίσης γλῶσσάν τινα, ὡς διὰ τῆς θεωρίας τῆς ἰσορροπίας τὸ βαδίζειν, καὶ διὰ τῶν κανόνων τῆς ὀπτικῆς τὸ δρᾶν. Καὶ ὁ περίφημος γερμανὸς γραμματικὸς Ἰάκωβος Γρίμμ τὴν αὐτὴν ἀπεφήνατο γνώμην.

Διὰ πολλῶν καὶ διαφόρων παραδειγμάτων ἀποδεικνύων τὴν γνώμην του ταύτην περὶ τῆς διδασκαλίας τῶν γλωσσῶν ὁ κ. von Pfeil συμπεραίνεται ὡς ἐξῆς:

(α) Τῆς μεθόδου ταύτης θιασώτης μάλιστα παρ' ἡμῖν εἶνε ὁ φίλος κ. Κοντούλης διδάσκαλος, ὅστις πολλάκις ἀνέπτυξεν ἡμῖν τὰ κατὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα, ἅτε πολλὴν αὐτῆς χρῆσιν ποιησάμενος. Σ. Πλ.

1. Ἰκανότης ἐν τῇ μυστρικῇ γλώσσῃ πρέπει νὰ προηγηται τῆς ξένης.

2. Πρέπει νὰ γινώσκῃ τις ικανῶς ξένην τινὰ γλώσσαν, πρὶν ποιήσῃται ἀρχὴν δευτέρως.

3. Ἡ γραμματικὴ δὲν πρέπει νὰ προηγηται τῆς ἐκμαθήσεως γλώσσης, ἀλλὰ νὰ ἐπῆται.

4. Πρέπει ἢ ἐν τῷ σχολεῖω ἐργασία καὶ ὁ χρόνος τῶν νέων νὰ περιορίζηται ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον νὰ μὴ βλάβηται ἡ ὑγεία.

5. Πρέπει τὰ σχολεῖα νὰ διαταχθῶσιν οὕτως, ὥστε οὐ μόνον κατορθοῦται ὁ σκοπὸς τούτων ἐντελέστερον, ἢ ὅτι νῦν συμβαίνει, ἀλλὰ καὶ ὁ μαθητὴς ἐν πάσῃ βαθμίδι, καθ' ἣν ἤθελε καταλείπει τὸ σχολεῖον, νὰ προσλαμβάνῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὠρισμένον τι ποσὸν βασίμων γνώσεων.

Μετὰ τοῦτο συνάπτεται παράρτημά τι περὶ Καρόλου Βιττίου, γεννηθέντος τῷ 1800, ὅστις 9 1/2 ἐτῶν τὴν ἡλικίαν ὑπέστη τὴν ἀπολυτήριον ἐξέτασιν καὶ ἐνεγράφη ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Γοττίνης φοιτητὴς τῶν φυσικομαθηματικῶν. 14 ἐτῶν ἐγένετο διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας, καὶ δεκαεξὲς ἐτῶν ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τοῦ δικαίου.—Οὗτος ἐπαίδευσεν μόνος τὰ τέκνα του ἐν διαφόροις γλώσσαις, οἷον τρόπον ὁ κόμης von Pfeil ἐν τοῖς βιβλίοις του ὑποδεικνύει.

Ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἔργων τοῦ κ. Pfeil συνίσταται τοῖς διδασκάλοις, διότι πολλὰ καὶ ὠφέλιμα θέλουσιν ἐκ τούτων ἀρυσθῆ.

E. Γ.

WASSERPOST, FACH ZEITSCHRIFT FÜR
RUDERN SEGELN κλπ.

VERLAG, CARL OTTO
Berlin.

Περὶ τοῦ λαμπροῦ τούτου περιοδικοῦ λόγον ἐποιήσαμεθα καὶ ἄλλοτε ἐν τῇ «Ἀνατολικῇ Ἐπιθεωρήσει.» Σήμερον ἀρκοῦμεθα

νά ανακοινώσωμεν τοῖς ἀναγνώσταις τοῦ «Πλάτωνος» ἀρίστην ἐν αὐτῷ κατεχωρισθεῖσαν μελέτην περὶ τῆς Ἀττικῆς τριήρους μετὰ σχεδιαγραμμάτων ὑπὲρ τοῦ γνωστοῦ ἤδη κ. Λάμπου (Lampe) καθηγητοῦ ἐν Ὀλάφ τῆς Βρασλαυίας. Ἡ πραγματεία αὕτη πολλὰ ἀσαφῆ περὶ τῆς ἀρχαίας τριήρους διαλευκαίνουσα εἶνέ ἀξία νά ἀναγνωσθῆ ὑπὸ παντός φιλολόγου. Λυπούμεθα διότι οὔτε ὁ χρόνος οὔτε ὁ χῶρος ἐπιτρέπει ἡμῖν νά δώσωμεν ἐκτενῆ τινα περιληψιν τῆς ἐμβριθεύς ταύτης μελέτης τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ.

Ε. Γ.

Ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει τοῦ «Πλάτωνος» κατεχωρίσθησαν ὑφ' ἡμῶν ὀλίγαι τινὲς λέξεις περὶ τοῦ εἰσιτηρίου λόγου τοῦ φίλου ἡμῶν Van Den Es καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ἀμστερδάμης καὶ γυμνασιάρχου, ὅστις συνοπτικῶς μὲν, ἀλλὰ λίαν σαφῶς ἐξιστόρησε τὰς κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους προόδους τῆς Ἀρχαιογνωσίας, ἰδίως δὲ τὰς ἀφορώσας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ῥωμαϊκὴν φιλολογίαν καὶ τέχνην. Ὁ κ. Van Es εὐχαριστήθεις τὰ μάλα διὰ τοῦτο, ἐπέστειλεν ἡμῖν εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν ἑλληνιστὶ γεγραμμένην, ἣν καὶ ὡς γραψείσαν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ φωνῇ ὑπὸ ξένου ἀνδρός, καὶ ὡς περιέχουσαν τινὰ ἀφορῶντα εἰς τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Ὀλλανδίᾳ κατεχωρίζομεν ἐνταῦθα, ἵνα ἴδωσι καὶ οἱ ἀναγνώσται τοῦ «Πλάτωνος», πόσον τὰ ἑλληνικὰ γράμματα σπουδάζονται ἐν τῇ ξένη. Ἐν Ὀλλανδίᾳ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα πάντοτε ἐκαλλιεργοῦντο, καὶ χαίρομεν πολὺ ὅτι ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Λειψίου, τοῦ Φοσίου, τοῦ Ἐνσίου, τοῦ Γρονοβίου, τοῦ Οὐδενδورφίου, τοῦ Ἐμστερχουϊσίου, τοῦ Βαλκεναέρου, τοῦ Ρουγκενίου καὶ τοῦ Κοβήτου, ἡ ἑλληνικὴ παιδεία δὲν ἔπαυσε τοῦ νά νομίζεται ὡς μία τῶν πρωτίστων σπουδῶν τῆς Ὀλλανδικῆς νεολαίας.

Amsterdam.

Χαριστάτην τὴν δωρεάν σου τὸν «Πλάτωνα» πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν παραλαβὼν κἀνταῦθ' ἰδὼν ἃ εἰσὶτικῶς περὶ τοῦ εἰσιτηρίου ἐμοῦ λόγου συνέ-

γραψας, φιλτατε Γαλήνη, σὺκ' ἠδουλόμην χάριν σοι εἰδέναι χάριν ἁμοιβαίαν σοι πέμπων, ἀλλὰ περὶ πλείστου ποιούμενος αὐτὸς τὰ τῶν νῦν Ἑλλήνων ἐπιτηδεύματα εἰς πάνθ' ὅσα οἱ πρόγονοι αὐτῶν ἐν πᾶσι διατετέλεκασι καὶ αἰεὶ ἐλπίζων τοὺς τῶν τηλικούτων ἀνδρῶν ἐγγόνους οὐ μᾶτην πονήσειν τε καὶ πραγματεύεσθαι εἰς τὴν ἀληθῆ τῶν ἀνθρώπων παιδείαν οὐχὶ παντελῶς τῆς σῆς γνώμης ἀμαρτάνειν ἂν μοι δοκῶ σοι, ἐξηγούμενος ἄστ' ἄλλ' ἄλλα ἡμεῖς οἱ ὑπερβόρειοι ἐν τοῖς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων γράμμασιν ἐκποναῦμεν. Τὸν παρ' ὑμῖν ἐνδοξότατον ἄνδρα, ὃς πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν τῷ τῶν Λυγδονουσιῶν Πανεπιστημίῳ, τῷ ἡμετέρῳ Κοβήτῳ ἐπτεκοντέτει νῦν γέροντι, τότε δὲ ἀνθούντι, ἐπιθυμητῆς ἐγένετο, τὸν Κόντον λέγω, ταῦτά σοι καὶ ἐξηγήσασθαι ἂν ἠγοῦμαι, ἀλλ' ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου καινὰ τινα εἰσηγήθη, ἃ ἴσως παρ' ἐμοῦ ἀκοῦσαι ἂν βούλοιο.

Εἰς τὴν κοινὴν εὐπαιδέυτου ἀνδρὸς παιδείαν ἡμεῖς οἱ Ὀλλανδοὶ ἀναγκαιοτάτην ἠγοῦμεθα τὴν τῶν Ἑλλήνων παιδείαν. Ὅστις τυχεῖν βούλεται τῆς τοῦ διδάκτορος ἐπωνυμίας (εἴτε ἐν τῇ φιλολογίᾳ, εἴτε ἐν τῇ θεολογίᾳ, εἴτε ἐν ταῖς νόμοις, εἴτε ἐν τῇ ἰατρικῇ, εἴτε ἐν τοῖς φυσικαῖς) τοῦτον δεῖ πρῶτον μαθεῖν ἐν τοῖς γυμνασίοις (οὐ κθ' ἔστι ἐν τῇ ἡμετέρῃ χώρῃ) τὰς τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Ἑλλήνων γλώσσας, πλὴν τῶν ἄλλων ἀναγκαίων ἐπιτηδεύματων· ἐξέτει παιδεύσει γεγυμνασμένοι δοκιμαζόνται καὶ εὖ ἔχοντες ταύτης τῆς παιδεύσεως, πάντες αὐτῆς ἀφείνται, πλὴν ἔσοις ἐν τοῖς κλασικοῖς (τ. ἰ. τοῖς τῶν Ῥωμ. καὶ τῶν ἑλλ. ἐπιτηδεύμασι) παρρώτερω παιδεύεσθαι δέδοκται. Ἐν τοῖς γυμνασίοις, ὧν τὸ μὲν ἐν Ἀμστερδάμῃ νυνὶ διακοσίους καὶ ἐξήκοντα μαθητὰς ἔχει, ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τὰ ἑλληνικὰ γράμματα διδάσκεισθαι ἀρχονται, καὶ τούτου τοῦ ἔτους διελθόντος, αὐτοὺς τὴν γραμματικὴν μαθηθῆναι δεῖ μέχρι τῶν Ῥημάτων εἰς μί, ἐν τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ ἔτει τὴν ὅλην γραμματικὴν παιδευθησόμενοι καὶ εὐχερῶς τὸν Ξενοφῶντα ἀναγνωσόμενοι. Ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει ἤδη τοῦ Ὀμήρου ἀρχονται καὶ τοῦ Ἡροδότου. Ἐν τῷ πέμπτῳ πρὸς τούτοις καὶ οἱ ῥήτορες τῶν ρητόρων τοῖς μαθηταῖς ἐν χερσὶ δίδονται καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ ἔτει Πλάτων, Δημοσθένης, Θουκυδίδης, Εὐριπίδης, Σοφοκλῆς, Ἀριστοφάνης. Μηδὲ ταῦτ' ἐξαρκεῖν ἡγήθη καὶ τὴν Ἑλλήνων ἱστορίαν, τὴν γραμματολογίαν, τὴν ἀρχαιολογίαν ἐπιτηδεύομεν, καθ' ὅσον δυνατόμεθα, νομίζοντες τὰ παρ' Ἑλλησι καλὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ ἡμῖν χρήσιμ' ἂν γενέσθαι. Ὡσαύτως καὶ περὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων πονοῦμεν. Ὅστις οὖν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ παιδεύεσθαι βούλεται ἐν τοῖς κλασικοῖς, ὅπως αὐτὸς ἐν τοῖς γυμνασίοις διδάσκαλος γένηται, τούτον δεῖ πρῶτον μὲν, ἐπὶ τριῶν

τις τὰ πλείστα, ἐπιτηδεύειν τὰ βέβαια τῶν κλασικῶν πραγμάτων· ἀλλ' οὐκ ἀμελοῦμεν, ὧν ἐν τοῖς γυμνασίοις περὶ τῶν ἄλλων συνελόντες ἔμαθον· πρὸς δὲ καὶ ἐπιτηδεύμεν τὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων τέχνην καὶ τὴν φιλοσοφίαν αὐτῶν, ὥστε ἐν ταύταις ταῖς δοκιμασίαις (pro gradu candidati, ὡς λέγομεν) τοὺς νεανίας ἐρωτωμένους ἢ ἀκούσις περὶ Σωκράτους καὶ Πλάτωνα, Ἐμπεδοκλέους τε καὶ Ἀριστοτέλους καὶ θαυμάσιαις ἐν ἀκούσῳ αὐτοὺς διαλεγόμενους περὶ τῆς τῶν Ἀθηναίων Ἀκροπόλεως καὶ περὶ πάντων, ὅσα ἡ Ὀλυμπία ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις εἰς φῶς ἤγαγεν. Κατὰ τὴν παλαιὰν τῶν Ἑλλήνων τέχνην περὶ πάντων πολὺ προήλθομεν τὰ νῦν. Νέον ἐνταῦθα οἰκοδομεῖται γυμνάσιον, καλλίσταις κεκοσμημένον εἰκόσιν, οὐδὲ τὴν γλυκνυτάτην Ἑρμοῦ Πραξιτέλειου κεφαλὴν ἀπεῖναι εἶασα, ἀλλὰ αὐτὴν ἐναντίαν τῇ τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς κεφαλῇ γλυφῆσαι ἐποίησα. Τὰ εὐγενέστατ' ἰδόντες οἱ ἡμέτεροι παῖδες εὐγενεῖς καὶ αὐτοὶ γενήσονται. Ἐπειδὴν δὲ ταύτην τὴν δοκιμασίαν ὀρθῶς διατετελέκωσι τοῖς μὲν παρ' ἡμῶν νεανίαις ἐξεστὶ διδασκᾶλοι γενέσθαι, οἱ δὲ πλείοσται ἐτι πορρωτέρω παιδεύονται ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις, ὅπερ καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι τοῖς βουλομένοις ποτὲ προστῆναι τῶν γυμνασίων.

Ἡ μὲν ἡμέτερα χώρα ἔχει τέσσαρα πανεπιστήμια· ἐν πᾶσι μὲν πλεῖν ἑκατὸν Literarum Studiosi ἐγγεγραμμένοι εἰσὶ, χαλεπὸν δ' ἐστὶν ἐξηγεῖσθαι ὅσοι τούτων τὰ κλασικὰ ἐπιτηδεύουσι, διότι ἐν αὐτοῖς καὶ ἀριθμοῦνται οἱ ἐπιτηδεύουσι τὴν ἡμέτεραν αὐτῶν γλῶσσαν, καὶ τὴν τῶν Ἰνδῶν καὶ τὴν τῶν Σεμιτῶν· πρὸς τούτοις καὶ οἱ ἰδίως φιλόσοφοι.

Οὐ πάνυ σοὶ ἀφρανδάνειν ἐλπίζω ταῦτα πάντα σοὶ διηγούμενος, φιλτατε Γαλάνη, βαρβαρικῶς μὲ γεγραφέναι πέπεισμαι, ἀλλὰ οὐ παντελῶς οὕτως, ὥστε σε οὐκ ἂν συνείναι ἢ ἡμεῖς ἐκπονοῦμεν ὅπως ταῖς τῶν ἡμετέρων νέων ψυχαῖς ἐγγενήσωμεν ἔρωτα τῶν εἰς πάντας αἰῶνας ἀγαστῶν Ἑλλήνων, ἃς πρῶτοι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πρὸς τοὺς βαρβάρους προμαχοῦντες πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις μάλιστα γεγέννηται εὐεργέται. Χαῖρε κλπ.

Ὁ φίλος σου

A. H. G. VAN DEN ES.

«Ἡ Πρόδος,» ἑφημερὶς παιδαγωγικὴ πρὸς χρῆσιν τοῦ σχολείου καὶ τῆς οἰκογενείας.— Ἐν Τριπόλει.

Ἡ ἡμερίς αὕτη, ἧς ἐξεδόθησαν ἤδη οἱ 4 πρῶτοι ἀριθμοί, συντάσσεται ὑπὸ τοῦ κ. Π. Παυλάτου, πρωτοβαθμίου δημοδιδασκάλου. Κοίνοντες αὐτὴν ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε σώφρονος καὶ πρακτικωτάτης πορείας, γινώσκοντες δὲ κάλλιστα τὸν ἀξιότιμον συντάκτην συνιστῶμεν τὴν «Πρόοδον» θερμότατα οὐ μόνον εἰς τοὺς διδασκάλους ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς οἰκογενείας. Ἡ «Πρόοδος» ἀναπληροῖ ἐπιτυχῶς παντελῆ σχεδὸν ἔλλειψιν τοιούτων παρ' ἡμῖν περιοδικῶν συγγραφῶν. Ὁ δὲ κ. Παυλάτος εἶναι παντὸς ἐπαίνου ἄξιός δι' ὃν ἀνέλαβε καὶ διεξάγει ἐθνωφελέστατον ἀγῶνα, ἐφ' ᾧ ἐκ ψυχῆς αὐτῷ συγχίρομεν.

Σ.

Περίληψις πρακτικῶν τῶν εἰδικῶν συνελεύσεων
τοῦ ΙΑ', 1883—84 ἔτους (α)

Ἐν τῇ Β' εἰδ. συνελεύσει τῆς 4 Δεκεμβρίου, μετὰ τὰ περὶ ἐκτυπώσεως τοῦ «Πλάτωνος» λεχθέντα, ὁ κ. Γ. Μανούσος ἔλεξε τάδε:

«Ἐπιτροπέατέ μοι, παρακαλῶ, νὰ ἐπαναφέρω καὶ αὐθις τὸ περὶ συστάσεως ἑσπερινῆς σχολῆς ζήτημα, ἧτοι περὶ σχολῆς συσταθησομένης ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου πρὸς διδασκαλίαν καὶ μόρφωσιν Χριστιανοπρεπῆ καὶ Ἑλληνοπρεπῆ τῶν τῆς ἐργατικῆς τάξεως παιδῶν, δωρεᾶν διδασκασομένων ὑπὸ τῶν ἐταίρων τοῦ Συλλόγου, καὶ φερούσης τὴν ἐπωνυμίαν «Ἑσπερινὴ Σχολὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Διδασκ. Συλλόγου πρὸς μόρφωσιν τοῦ Λαοῦ» διότι φρονῶ ὅτι ἡ σχολὴ αὕτη καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον σύλλογον θὰ παράσχη τιμὴν καὶ δόξαν, καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν ὠφέλειαν οὐ μικράν.

Τρεῖς ἀρχικὰς καὶ σπουδαίας ιδέας ἔσχεν ὑπ' ὄψιν ἡ ἐπιτροπὴ ἡ συντάξασα τὸ πρῶτον καταστατικὸν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἐν ἔτει 1873. Αἱ ιδέαι αὗται ἦσαν ἐν μέρει μὲν ἰδιωφελεῖς, ἐν μέρει δὲ κοινωφελεῖς.—Καὶ ἰδιωφελεῖς μὲν ἦσαν ἡ σύστασις τοῦ Μετοχικοῦ Διδασκαλικοῦ ταμείου πρὸς ἀρωγὴν τῶν εἰς ἀνικανότητα περιλειυσσομένων διδασκάλων ὡς καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν, καὶ ἡ ἐκδοσις περιοδικοῦ πρὸς φωτισμὸν τῶν ἀπανταχοῦ διδασκάλων.—Κοινωφελὴς δὲ ἰδέα ἦτον ἡ σύστασις σχολῆς πρὸς διδασκαλίαν καὶ διάπλασιν τῶν παιδῶν τοῦ λαοῦ,

(α) Ὅρα συνέγεται εἰς εἰλ. 178 τούτ. Γ' καὶ Δ'.